

gjörir menn umburðarlyndari og mannúðarfyllri. Tryggja þeir eiginlegleikar því, líf og staðfestu í heiminum.

Ad loknu erindinu var hverjum boðað að taka til máls er vildi. Var fundurinn fjálsóttur. Séra Guðm. Árnason tók þá til máls, og lagði áherzlu á þá breytingu er sjáanlega væri orðin í trúarefnum heima. Sagðist í æsku hafa heyrt mann segja frá því, að ný skoðun væri komin upp meðal Íslendinga í Ameríku. Kölluðu þeir sig Únitara og neituðu guddómi Krists. Urðu mennu æfir við þessa frétt. En nokkru áður en hann fluttist af Íslandi heyrði hann menn segja, að Þorsteinn Erlings-son gjrði mjög þarft verk með árás sinni á kyrkjutrúna. Frjálslyndið þó mikið elst síðan. Er nú Íslenska þjóðin í millibils ástandi. Ótrú annars vegar á gömlu kyrkjutrúnni, en óákveðin stefna hins vegar á frjálslynda átt. Ástand það hlýtur að breytast til ákveðinna trúarskoðana, Únitarianism.

Séra Magnús J. Skaptason tók þá til máls. Kvaðst í mörgu samdóma báðum ræðumönnum, en óskadi eftir að fyrri ræðumaður hefði farið meir út í framtíðar horfur trúmálanna hér. Trúar afstaðan heima hin sama og meðal "Ný-guðfræðinganna" hér. Óákveðin en í frjálslyndis átt. Hvortivegja ávöxtur Únitaratrúar breytinganna hér vestra. En kenning þessi ekki frjáls enn þá. En forngumenn hennar með mylnustein um hálsinn. Játa og neita í sömu andránni sömu kenningunum, t. d. innblæstri, endurlausn, erfðamynd o. s. frv. Skapaði þetta trúleysi, léttúð og óhreinskilni.

Ræðumaður kvaðst vera móti notkun biblíunnar við messur á sama hátt og nú væri, í kyrkjum frjáls trúarmanna og Únitara. Kvaðst vera samdóma Dr. Jóni Bjarnasyni, að ef einum bókstaf er hallað, er ritningin fallin sem guddómlegur innblástur. Þetta talið trúleysi. En vafasamt hvort trúleysi sé ekki betra en trúar hálfvelgja. Til séu Lópar manna alveg trúlausir, eru þó ráðvauðir menn. Vitnaði til ummæla Vilhjálms Stefánssonar um Eskimóna, er séu gö ugir menn þótt standi þeir á menningarstigi Steinaldarmanna. Sapt að lítið sé um trúlausa menn hér. En ræðumaður fullyrti að hér væri hópar manna trúlausir, er afneiti trú á guð og annað líf. Trúin á sál og annað líf áleit ræðumaður fyrsta skilyrði fyrir göfugu lífi.

Sagði skrifari þá fáein orð. Taldi að inngangsraðan hefði lýst mjög sanngjarnlega tildrögum að núverandi trúarhorfum. Trúarhorfurnar heima ætti langa sögu og væri tildraganna ekki að leita nema að litlu leyti hingað vestur. Ef hann mætti gjra ágizkan væri fjórir fimtu hlutar áhrifanna runnir frá Íslendingum er verið hefði við Háskólann í Danmörku og seinni tíðar bókmentum Skandínavia, en einn fimti hégan. Þetta væri þó að eins ágizkan. Virkilegleika stefnan í bókmentum Norðurlálfunnar hefði vakið menn af dvala, drauma og hleypidóma. "Verðanda"menn í Kaupmannahöfn tekið þeim boðskap með fögnuði og flutt hann með krafti til Íslands. Eftir þeim tekið við Þorst. Erlingsson, Þorst. Gíslason, og yngri háskólagengnu skáldin, og nú loks yngri kennarar lærða skólans og Háskólans í Reykjavík.

Undir umskiftin hefði verið vel búið að búa með Fjölnir og frjálslyndi endurvakningarmanna 19. aldar. Pétur biskup gaf trúarhugsun Íslendinga anda umburðarlyndis og mannúðar, með húslestra bókum sínum.

Þrátt fyrir frjálsari skoðanir mikið ófengið enn. Nýja guðfræðin þoku-